

KÖZVÉLEMÉNY.

POLITIKAI TARTALMU LAP.

Megjelen minden esütörtökön és vasárnap.

Előfizetési árak:	
Egész évre	6 frt — kr.
Fél évre	3 frt — kr.
Negyed évre	1 frt 50 kr.
Egyes szám ára: 5 kr.	

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Győrött, Deák Ferencz-uteza 8. szám,
 hova a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési
 pénzek és hirdetések küldendők.
 Hirdetéseket elfogad Nitsmann J. ur parirkereskedése és könyvnyomdája is.

Hirdetések jutányos árért közöltetnek.
 Nyilttéri közleményekért petisorsonként 5 kr. és 30 kr
 bélyegdíj fizetendő.
 Kéziratok nem adatnak vissza.

A katolikus párt.

Győr, 1893. július 8.

A már régóta szükségesnek mutatkozó, de még mindig csak jámbor óhaj tárgyát képező katolikus párt eszméjének a liberalis lapokban való fölmerülése Eötvös ur nagykörösi kirohanásának köszönhető; természetesen nem azért hozták említésbe, mintha az ily őrzöngéssel határos és a népet izgalomba hozni alkalmas enuncziációk ellen ők is a katolikus párt megalkotását sürgetnék; korántsem! hanem azért említették fel, hogy óva intsek Eötvöst s Eötvössel a közönséget arra az eshetőségre, hogy az ily politikai tapintatot nélkülöző nyilatkozatok könnyen életet adhatnak a katolikus pártnak, már pedig Magyarországra semmi sem hozhatna nagyobb veszedelmet, mint hogyha a parlamentbe felekezeti párt kerülne.

Liberalis kollégáink ez állításuk bizonyításával nagy bölésen adósak maradtak, mert magok is jól érzik és tudják, hogy bizonyításával kudarcot vallanának. Önmagunk iránt való tartozó kötelességünk jól szemébe nézni annak a veszedelemnek, melyet egy parlamenti katolikus párt hozhatna Magyarországra.

Mindenekelőtt azt kell kijelentenünk, hogy az ily párt, mint neve is mutatná, a katolikus vallás- és erkölestan alapján állna, amely tudvalevőleg azt tanítja, hogy minden hatalom Istentől van, tehát mindeniknek engedelmességek kell; nem törekednék tehát a meglevő kormányforma lerontására; a francia köztársaságot époly jogosnak és törvényesnek ismeri el, mint az orosz egyeduralmat, vagy a magyar alkotmányos királyságot. Vethet-e valaki e tekintetben valamit a németországi centrumpárt szemére? A tanügyi politikában a vallásos nevelés-tanítást sürgetné, a nemzetgazdaságban, az adminisztrációban, a pénz- és hadügyi kérdésekben ismét csak a katolikus erkölestan elveinek érvényesülését sürgetné, a mely elvek voltak szülői az igazi szabadságnak, egyenlőségnek és testvériségnek. Mi veszedelem származhatnék tehát ebből? Legfellebb csak az az egy: halálos ellensége lenne a ma divó liberális rendszernek. És most értjük a liberálisok félelmét; mindenki félti léte veszedelmét; a liberalismus létének nagy vesze-

delme lenne a parlamentünkben a katolikus párt zárt sorokban való bevonulása. De ez Magyarországnak nem veszedelme, hanem üdvössége volna, mert annyi szerénységet csak elvárunk a liberalisoktól is, hogy nem azonositják magukat Magyarországgal.

Mit nyert Magyarország a szabadelvűség által? Azt, hogy évről évre nő a nyomoruság, melyet a földművelés terén a természet kisebbedése, s az adók folytonos emelkedése okoz; hogy a birtokosok alig bírnak földjeikből többet kicsikarni, mint a mennyivel az adót s a művelés költségeit fedezhetik. Nyerte, hogy az általános elszegényedésen és elégedetlenségen kívül megfosztják vallásától, összpontosítanak a kormány kezében minden hatalmat úgy, hogy a szabadnak csufolt polgár igazi rabszolga a mindenható állammal szemben. Nyerte, hogy drága pénzén, véres verejtékén tartott miniszterei és képviselői éveken át nem az ország ügyével bajával, hanem mindenféle vallási kérdésekkel törődnek, amelyekhez pedig sem közük, sem tudományuk. Mi szüksége van az országnak a polgári házasságra, a szabad vallásgyakorlatra — értsd: szabad vallástalanságra — az amugy is minden jóval bővelkedő zsidók recepcziójára, a polgári anyakönyvekre?

Ezt nyerte Magyarország a liberalis parlamenti pártok működéséből s ezzel nyerte a nagyfoku izgatottságot, amely a vallásos érzetében mélyen sértett katolikus népben teljesen jogos s alapos a reményünk, hogy a jövőben gondoskodni fog arról az eszközről, mely számtalan baját, sérelmét és jogos izgatottságát megszüntesse. Ez pedig nem lehet más, mint épen a katolikus párt, katolikus öntudattal bíró képviselők választása. Ugy tudjuk, hogy e tekintetben a mozgalom már több helyen meg is indult; a jó példa csak serkenteni fog másokat is arra, hogy legszentebb érdekeink védelméről komolyan és körültekintően jó eleve gondoskodjunk.

A kath. önkormányzati testület Littome-riczky János által szerkesztett 1892—93. iskolaévi „Értesítőjének“ Önmegadóztatás rovatában foglalt kitételre vonatkozólag a „Közvélemény“ f. évi 25. számában „Többen a nem világi osztályból“ aláírással „Igazságos megleckéztetés“ cím

alatt megjelent cikk ellenében az önkör. testület részéről ezennel közlésem, hogy a mi kath. iskolai hatóságunkat a cikkben foglalt vád vagy gyanu egyáltalában nem terhelheti; s a különben eléggé nem rosszalható kitétel csupán azon körülménynek volt következménye, hogy ezen cikket elnöki utasításom daczára sem kéziratban, sem nyomdai levonatban be nem mutatták. Egyébiránt ezen ügyben a vizsgálatot megindítottam, s hivatalos jelentésemet annak idején az illetékes helyen meglendem.

Győrött, 1893. július 8-án.

Baky István,
 az önk. testület elnöke.

Tiltakozások a kormány egyházpolitikája ellen. A nyitrai egyházmegye baáni esperesi kerülete június 12-ikén tartott tavaszi gyűlésén tiltakozott a kormány egyházpolitikája ellen.

A dunaszerdahelyi esperesi kerület papsága bizalmi iratot intézett gróf Zichy Józsefhez, Pozsonyvármegye volt főispánjához, mivel a napirenden levő egyházpolitikai kérdések alkalmából az egyház ügyeinek védelmében bátran sikrázszállott.

A dunaföldvári esperesi kerület Böleskén tartott tavaszi gyűlésén köszönetet szavazott a főrendeknek azért, hogy fellépett a kormány egyházpolitikája ellen s egyuttal tiltakozik a kormány egyházpolitikája és sz. vallásunkat sértő más javaslatai ellen.

Portugáliában, mint tudjuk, a szabadkőművesek kezökbe ragadván a kormányt, a szerzeteseket nemesak az országból, de még a gyarmatokból is kitiltották. E vallásüldöző kormányzat oly erkölesi elvadulásra vezetett, hogy még a liberális sajtó is hangosan követeli a szerzetesek visszahívását. Ez ügyben 20—50,000 aláírással ellátott kérvények mennek az ország kormányához. Vajjon ott is csak oly figyelemben részesítik-e majd az ily kérvényeket, mint Magyarországon?

Katolikus munkásgyűlés volt a franciaországi Evreuxben, melyre vezérszónokul a jeles de Mun gróftól hívták meg. Távirati uton üdvözölték a szent Atyát, aki áldását küldte a kongresszus tagjaira.

Katolikus-ellenes gyűlés Sopronban. A nem rég tartott katolikus gyűlés ellensúlyozására tartják a város liberális gondolkozású polgárai jul. 9-ikén. Meg akarják ismertetni a néppel az egyházpolitikai reformok valódi (?) lényegét és ki akarják ezzel szemben mutatni a papság személyi érdekeit. Beszédet tartására meghívták Eötvös Károlyt, Herman Ottót és Kronawetter bécsi képviselőt.

A Wiener Tagblatt írja, miképen a magyar kormány a dunagőzhajózási társasággal alkudozásokat folytatna; e szerint a magyar kormány mérvadó befolyást kíván gyakorolni a társaság tarifájára s azt is kívánja, hogy a társaság igazgatósága költözzék át Budapestre. Ezért cserében a kormány a társaságnak évi egy millió forint subvenciót adna és egyenlővé tenné a magyar államvasutak Dunaátrakodási tarifáit a társaság tarifáival, mi a társaságnak félmilliónyi több bevételt eredményezne, s végre a magyar államvasut kar-tellbé lenne a társasággal s ebből, ha a vízi szállításra csak ötven százalék jutna is, bizonyára egy millió forint jövedelmet huzna a gőzhajózás. Ellenkezőleg a magyar kormány huszmillió forint alaptőkével magyar társaság alakítását fogja létrehozni, melynek hajói a fekete tengerig a kormány subvenciójában részesülnének és az Adria hajóival a tengeri forgalmat is uralnák, mert a Vaskapu szabályozása után a tengeri hajók az orsovai rakodó partokig jöhetnek.

A magyar magánhajósok. A Pesti Napló „Nemzeti hajózás a Dunán” című cikkében az önálló magyar gőzhajózást perhorrescáló bécsi sajtóval polemizálva, sajnálattal említi meg a magyar magánhajósok mozgalmát, mely a magyar nemzeti nagy hajóvállalat ellen irányul; e polemikus cikke a magyarországi magán hajóvállalatok megbízásából, értekezletük jegyzője, dr. Herzfeld Sani válaszol, melyből érdekesnek látjuk kijegyezni, miképen kifogásolják a már létező dunai gőzhajós-társaságnak kedvezményekkel való felruházását, de kifogásolják egy új társaságnak alakítását is.

Az elsőt kifogásolják politikai okokból, mert ha a társaság székhelyét Bécsből Budapestre tenné is át, csakis osztrák, legfeljebb dualisztikus irányu lenne szolgálata, egyéni okokból pedig azért, mert a magyar magános hajózás ezzel teljesen tönkre fogna tétetni, holott egy majdnem 10 milliót képviselő üzem tönkrejutásáért mégis csak kár lenne.

Kifogásolják a másodikat ugyanezen okokból, mert az új társaságnak csak neve lesz magyar, de a tőke nem az, s az új társaságnak a szabadalmazott dunai gőzhajós társasággal áldatlan

versenye egy csapással tönkretesz a mai magán hajóvállalatokat.

Kívánják tehát a magyar magánhajósok, hogy a magyar államvasut gőzhajós vállalata fix-tarifákkal bírjon, attól sem refakciák, sem más czímen eltérés ne legyen, a vasuti ág ne kénytelenítettessék a gőzhajós ág veszteségeit fedezni; és ha a kormány egy tisztán magyar nemzeti érdeket szolgáló magyar hajózást kíván létesíteni, úgy szüntesse be a magyar államvasut hajózási rendszerét és istápolja a máris tíz millió forint tőkét képviselő magyar magán hajóvállalatokat.

A „Pesti Napló” felvéve a keztyűt, elítéli e nyilatkozatot azzal, hogy ha a magyar magán hajóvállalatok meg tudtak lenni az osztrák dunai gőzhajós társasággal, miért agítálnak most, mikor azon az uton vagyunk, hogy saját erőnkől alapítsunk hatalmas dunai közlekedést. Ha meg voltak olyan időben, a mikor a magyar hajózás súlyos bajban sanyolott, minek félnek most, mikor a nemzeti hajózás akar létesülni; ha lesz magyar folyamhajózás, ennek védőszárnyai alatt az ő szűkebb határok között mozgó munkájuk Páncsovától Győrig szintén emelkedik és ők is gyarapodhatnak fognak.

A dunai közlekedésnek nemzeti hajózással átalakulásánál a magán hajóvállalatok érdekei szintén feladata a kormánynak, de azon kivált-ságra jogosultságuk nincs, mintha már a magán vállalatok jellege, az országnak a folyamhajózás-hoz fűződő érdekeit, várakozásait kielégítené, ezt a saját üzleti érdekeik által korlátolt magánhajósoktól egyáltalán várni nem lehet, és általában nem akadályozhatják ők az országnak közgazdasági céljai eléréséhez megkívántató ama központi nagy erők létesítését, melyek az általános igényeknek megfelelően a magán hajóvállalatok kára nélkül egész maguk valóságában megteremthetők.

Hibáztatnók mi is a tény, ha a magyarországi hajóvállalatok a nemzeti folyamhajózás megteremtése ellen dolgoznak, bár akaratlanul is, és a mai beteges, mindenesetre Magyarország közgazdasági igényeivel ellentétes helyzet fenntartásán munkálkodnának hazafias aggodalmaikból származó fellépésükkel.

Páris. A képviselőházban Turelle kérdést intézett a kormányhoz a francia boroknak Ausztriába bevitele miatt, a francia kormány — úgy-mond a szónok — Ausztriának hasonló eljárás ellenében a minimális tarifát engedélyezte, — az osztrák kormánynak tehát nem szabadna a francia borokat ötven frank vámmal terhelni, holott az olasz borok után csak hat frank vámot szed be. Develle miniszter válaszolja, hogy bár Franciaország 20 éve hallgatással mellőzte a dolgot, de reményli, hogy Austria Franciaország jogos követeléseit elfogja ismerni. De a miniszter arra nem reflektál, hogy juhaink előtt meddig lesznek zárva a francia ajtók?!

A párisi zavargások.

Győr, 1893. július 9.

A francia köztársaság egészen azt a képet nyújtja, mintha se elnöke, se kormánya, se rendőrsége nem volna, oly beteg a társadalma. Még eleven emlékezetben van az anarchia véres munkája, mely Páris lakosságát hónapokon keresztül élete biztonsága felett lázas izgatottságban tartotta; mert senki sem tudta, mikor kerül a sor szobája négy falának rombadöntésére, amelynek romjai közt halva lelik a békés, ártatlan lakót. Csak nem rég zajlottak le a Panama-botrány hullámai s ma újra alkalom nyílt a közönségnek a Páris városában lefolyó zavargásokról beszélni: zavargásokról, amelyeknek az volt okuk, hogy a fiatalság ledér mulatozásait egy higgadtabb vérű, józan férfi megróni bátorkodott; zavargásokról, amelyek egész Páris szenvedélyét felkorbácsolták, s amelyek, ha a szocialisták beavatkozásával nagyobb erőt nyernek, forradalomra nőhetnek s nem egy rendőrfőnök, de talán még a kormány, esetleg a köztársasági elnök állását is kérdésessé teszik. Ez a helyzet ma Párisban, és ez tagadhatatlanul nagyon szomorú, mondhatnám kétségbe-ejtő s alig van kilátás arra, hogy súlyosságából egy hamar valamit veszítsen: mert alig akad a hangadó elemek közt egy kettő, aki észrevenné, felismerné ez elszomorító helyzet okát, jöllehet épp a francia nemzet története nyújt a legkézzelfoghatóbb példát arra, hogy a vallástalanság hová

FÁRÇA.

Fia koporsóján.

Ezer csapással sujtott hatalmad
Nagy Isten: oh mond! nem volt elég?
En türtem eddig, mert úgy akartad:
De hajh! sok volt már, mit szenvedek.

Mit rejt e gyászos, bús szemfedél mit?
Tekints le Isten, nézd tört szívem!
Ne vesszen-e ki a szent remény s hit
Kebelemből, mely szolgált híven?

Tengetni éltem falat kenyerén
En házról-házra jártam sokat:
Oh hányszor kellett szenvedve éhen
Fájlalni melyen rossz sorsomat!

Egy volt, ki keblem föl-fölvidítá,
Ha üldözött a bú, szenvedés;
Ha ő elem jött, sorsomnak kinja,
Bár eles is, de nem volt nehéz.

Te vagy tanum az égen nagy Isten,
Hogyan viseltem gyalázatot:
Ha volt-e panasz küzdelmeimben,
Oh mondd, ha egyszer volt ajkamon?

Úrumpohár volt éltem telítve
Kinnal s én bátran kiittam azt;
Sajkám a balsors hulláma vitte . . .
S mindig remeltem egy szép tavaszt.

Mert rendületlen éltem e hitben:
Irgalmas vagy te nagy Istenem!
Mit elvesztettem küzdelmeimben,
Egy magzatomban föllehetem.

Mikor szívemet bú rágta, tépte,
Hozzám simult és vigasztala:
„Atyám ne busulj, tekints az égre,
Ott él az Isten, a jó Atya.”

„Ó nem hagy el, mert te jó vagy és én
Té értem mindig imádkozom.
Segít ő bizton a föld szegényén,
Ne búslakodjál hát sorsodon.”

Amint felnőni láttam naponta,
Feledni tudtam a kínokat:
Bár leltem a bu kétségbe vonta,
Boldognak hittem balsorsomat.

S most? egy elaggott, benuit szülőnek
Reménye mind, mind a füstbe ment!
Oh Isten! hát a sorsüldözöttnek
Pokolt teremtesz már idelent?

De nem! ne büntess e káromlásért,
Távozzál ördög rut szelleme!
Áldott az Isten, bár ily csapás ért
Áldott legyen az ő szent neve!

Hisz Isten adta, van hát hatalma
Elvenni azt, mit ingyen adott!
Fenn a menyéghen, mint kis angyalka
Koldus atyjáért imázzgat ott.

Matrai B.

Utazás Belgrádba és a Vaskaphoz.

— A „Közvélemény” eredeti tárczája. —

II.

Belgrád érdekes város.

Reggel, ahogy a gőzhajóból kiszállunk, megfogja lepní nagysádat festői fekvése. Keskeny s hosszában a Száva irányát követő dombot foglal el a város. Keleti részén, ahol a domb legmagasabb, ott vannak Nándorfehérvár romjai s mellettük a Kali Megdán, egy szép sétatér.

A Szávapart bizony nem valami diszes. Még

a régi törökvilágból való. Apró, szutykos házak, lebuajok; a szép Belgrádból alig látszik valami. Csak aztán, mikor felérkezünk a dombtetőn végigvonuló főutczára, akkor látjuk meg a fiatal királyi várost, mely napról-napra szebben fejlődik.

De mindenekelőtt válaszszunk vendéglőt, ha ugyan nagysád ragaszkodik ahhoz a szándékához, hogy szállást fogadjunk.

Nekünk férfiaknak, kik podgyászunkat lenn hagytuk a hajóállomáson, nincs szükségünk szállásra, hisz éjfélre itt fog állani a Száván az a hajó, mely levisz minket a Vaskaphoz s a nappali órákban nélkülözhetjük a vendéglői szállás kényelmeit.

Egyébiránt más okunk is van reá. Vendéglők dolgában Belgrád már keleti város. Akár csak Győr. Modern berendezésű nagy hotelre ne számítson nagysád.

A „Grand Hotel” is régi korecsma s bár a szerb király tulajdonát képezi, azért mégis primitív a berendezése. Azonfelül nagy baj, hogy ezeren csipik a hálóvendéget.

Máskülönben ez a szálloda van a legjobb helyen, közel a nagytemplomhoz.

Nagysád kissé meg lesz lepetve, ha ezt az ugynevezett nagytemplomot, mely a szerb metropolita székesegyháza, megtekintí. Biz csak olyanféle falusi templom. Az ó-becsei szerb bazilika

juttatja a társadalmakat. Amily mélyreható bölcselkedő elme állítása az, hogy ha nem volna e földön az Istentől való félelem érzete, a társadalomnak kellene valami uton módon e hiányt pótolni: ép oly korlátolt látókörre vall az, hogy az emberek az 1789-iki francia forradalmat nem a racionálisan, hitetlen bölcsészek által dicsőített, magasztalt és terjesztett vallástalanságnak tulajdonítják. És Franciaország tovább halad a múlt század hitetlen bölcsészei által kijelölt és megkezdett uton. Az iskolákból kiküszöbölték a vallást, a szerzetesrendeket eltörölték, hogy nyoma se maradjon annak, ami legnagyobb mértékben képes az idealizmus eszméjét az emberekkel megkedveltetni és megvalósítani. Ez üdvetlen munka, ugyánlázik most hozza legbővebben gyümölcsét; de e gyümölcs mérge, mérge ezek és milliók földi és földöntúli jólétét viheti romlásba. Hogy nem vagyunk pesszimisták, nem nézzük a dolgokat nagyító üvegen át, minden részre hajlatlan s elfogulatlan elme beláthatja; mert az már csakugyan non plus ultra a társadalom beteges állapotában, hogy a bűnnek, a mezítelen nőekkel való nyilvános tánczolásnak megrovása izgatottságba hozza, boszura hívja fel Páris egész lakosságát s az izgatottságában egész a fanatizmusig menő publikum a szuronyok közé rohan inkább, semhogy a bűn jogos megtorlását boszultatlanul hagyja. Franciaországról szólunk, pedig talán nem is kellene oly messze mennünk bizonyítékáért annak, hogy a társadalmi rendnek, a békének és nyugalomnak egyedül és csupán a vallásos meggyőződés képezi alapját. Nem a tudomány, nem a művészet, nem a hatalom, nem az anyagi jólét; mert hisz épen a francia nemzet az, amelyet a mondottakban más ország fiai nem multak felül s ime! mégis Franciaország az, amelynek társadalma a legtöbb rázkódást kénytelen elszenvedni. Örök békéről álmodoznak, vezérczikkeznek, nemzetközi kongresszusokon próbálnak hivatkozni a világbéke eszméjének, mely édes testvéreké tegye a különböző nyelvű és érdekű nemzeteket s nem tudunk békét, rendet és nyugalmat állítani egy ugyanazon nemzet fiai közé. Mikor jön már el az az idő, amikor a liberalismus szeméjtől elvakultak szeméiről lehull a hál yag s látni fogják, hogy vallás

szebb is, nagyobb is. Nálunk akárhány faluban van külön Istenháza.

Hanem ha végigsétálunk a főutcán, s megpillantja nagyságát a királyi palotát, az már más valami.

A régi konak csak aféle falusi kastély, de a mellette épült palota, Szerbia ragyogó sasával a tornyán, igazán kiváló egy épület.

Legjobb, ha felhasználva a hűvös reggelt, a várba sétálunk fel.

Jutalmazó fardozás, mert felülről gyönyörű a kilátás. Az épületek itt — a kaszárnyák — majdnem mind a török időből valók. A bástyák romban állanak s általában ez az erőd nem is hasonlítható a mi modern erődeinkhez.

Katona és rab, kaszárnya és börtön, ez minden, amit Nándorférvár bástyái közt találunk. Eleinte összefogjuk téveszteni a katonákat a rabokkal, mert az uniformisuk egyforma. Vitorlaváson és darócz. Meglehetősen rendetlenek. A szabás francia, de azért a kinézés szerb és gyarló.

A kilátás azonban elragadó a vár faláról. Egész Belgrádot látni s a Duna és Száva torkolata gyönyörűvé teszi a látképet. Keletre Pancsova, északra Zimony s a végtelenbe nyúló magyar rónaság.

A várból a sétatérén át lejöve, szemügyre vehetjük a templomot. Belseje nemsok érdekést nyújt.

Azután az utcákat járjuk be, az akadémia, a színház, a szobrok, a királyi palota, a skulptúra

nélkül sem a politikában, sem a művészetben, sem a tanításban, sem a nevelésben mesterek nem lehetünk; hogy Isten eszméjének erős hite s az ehhez mért élet nélkül sem a világbékéről, sem a szűkebb méretű társadalom rendjéről, de még az egyénnek magán nyugalmaról sem szólhatunk.

Sz . . . k . . . . . ő .

Az idők jelei.

A nemzetek életképességére sorvasztón ható fegyveres béke szélesedjé közben ha nem is aggodalomgerjesztő, de mindenesetre figyelembe veendő esemény, hogy a Chikagóban tartózkodó orosz hajóraj a középtengerre rendeltetett, hogy a balti flottával egyesülve, ott tartózkodjék. Ha e tény csak azon jelentőséggel bír, hogy Anglia Egyiptomban és Törökországban sakkban tartassék, már ez esetben is a keleti kérdés felmerülése okul szolgálhat; és ha csak a lehetőségnek jelezük; de megtörténhet, hogy még a francia középtengeri hajóraj is csatlakozik szövetségéhez. Ily mozgólódás bekövetkezte miatt azt kell hinnünk, miképen Oroszország a politikai téren felhagy eddigi tartózkodó magaviseletével s a cselekvésre az első lépést megtenni készül.

Még messze szárnyalni látszó gondolatainkat a közeljövő eseményei iránt meg nem nyugtatja ama körülmény sem, hogy a német birodalom fiatal császára a trónbeszéd szokásos alakjától teljesen eltűnő, saját politikai egyéniségét visszatükrözőtető hatásos trónbeszédében a külügyi politikai viszonyokra csak e kitéréssel, „ama törvényjavaslatnak betervezése óta Európa politikai helyzete nem változott, a birodalomnak a külföldi államokhoz való viszonyai nagy megelégedésemre, csak ugy, mint azelőtt, teljesen barátságosak és minden zavartól mentek“, emlékezik; és különösen akkor, midőn a legközelebb következő érvelése konstatálja, miszerint Németország földrajzi fekvése, történelmi fejlődése kötelezőségévé teszi, hogy aránylag nagy hadsereget tartson fenn és védelemének tovább fejlesztése, tekintettel a külföld haladására, kényszerítő szükségé lesz.

Elkerülhetlennek tartja a trónbeszéd, hogy a hazai földnek elegendő és hathatós védelme legyen, hogy az idej újonezállítás már az új alapon történhessék.

És hogy a birodalmi gyűlés munkaerőjét teljesen a javaslat osztatlan tárgyalására fordíthassa, más javaslatok elébe nem fognak terjesztetni.

Végül említi, hogy a diéső vívmányokat csak akkor őrizhetik meg, ha elég erősek és védképesek

palotája s ezzel teljes a kép, melyet Belgrád városáról alkotunk.

A régi házak mind török styllben építvék, az ujak persze modern épületek s évről-évre több az új és kevesebb a régi.

Kivéve a házakat, a török uralom összes emlékeit gondosan elpusztította a szerb nép. Ép török mecset már egyetlen egy sincs Belgrádban. Pedig sok volt. Még pár évtized előtt karsu minaretek emelkedtek ki a háztetők közül. Lerombolták mind.

Ebédre nem sok jóval biztathatom nagyságát. Egyetlen egy megbízható konyhát se tudok, de az előkelőbbek azért elég tűrhetők s valahogy csak megebédelünk akármelyik vendéglőben.

Délután kávéházba megyünk. A kávé itt többnyire jó s vannak már jó szivarok is. Török dohányt azonban, mióta trafik van Szerbiában, nem lehet kapni jót. Még vagy 10 év előtt a boltokban árulták s válogathatott az ember; ma már csak zárt csomagokban lehet kapni s bizony jobb a miénk.

Ha nem restelli nagyságát a fáradságot, gyalog mehetünk Topesiderbe.

Egy jó órai séta, de árnyas az ut s megtekaríthatjuk a bérkocsit, vissza pedig vasuton is jöhetünk.

A főutcán végig, a királyi palota, a skulptúra palotája s a pompás styllben épült vasuti indó-

lesznek, hogy Európa békéjének megbízható záloga maradjanak.

Azon érdekeknél fogva is, melyek minket a hármass szövetség alapján Németországhoz fűznek, habár erről Vilmos császár legkevésbé sem emlékezik, a trónbeszéd szavai egyáltalán mérvadók, így reánk nézve épen nem közönyösek ama mozzanatok, miképen a velünk szövetséges államok ügyei alakulnak.

Ezekre nézve a lefolyt választási küzdelmek folytán, ha meglesz is a katonai javaslatnak többsége, de el nem titkolhatók, miképen a választási események kitüntették azon óriási mérvben növekvő bajokat, melyek a német birodalom belső viszonyait szerfölött aggodalmasakká teszik.

Ezek ellenében hiában keresünk a trónbeszédben szanáló reformeszméket, pedig a német birodalom közvéleményét azok egész belterjességgel elfoglalják, a szociáldemokrata pártnak ugyanis óriási mérvben növekvő száma kétségtelen tanúságot tesz a német birodalom beléletének zavarosságáról.

És ha a nép azt látja, hogy az államhatalom egyetlen érdeke csakis a militarizmus erejének fokozásához fűződik, melyek az ő terheit szaporítják és míg e tekintetben a trónbeszédben egy szó sincs, mi a népből bizalmat kelthetne, hogy a megélhetés kérdésében jövője jobbra fordul, mert a császár szavai csakis a javaslat mellett való hangulatsínálásra intézkedik.

Sőt midőn a trónbeszéd minden sorából kitűnik, hogy a császár érzi is azt, miképen eszméje érdekében érvényesíteni kell egész egyéniségét, egész császári tekintélyét.

Aggodalmunkat el nem oszthatjuk aziránt, vajjon a német haderő fokozásának hasznai felérendnek-e a német birodalom beléletének azon romboló hatásával, mit az elharapódzott és közismeretes bajok figyelembe nem vétele a német birodalom közszellemében előidézhet.

De ha csak a katonai javaslatnak hatása a német birodalom keretébe maradna, bármily eredményeket szűne is az, mint kivülünk esővel, legfeljebb a fejlődés tanulmánya kedvéért foglalkoznánk, — hanem a trónbeszéd, ha a hármass szövetséget nem is érinté, — de Európa békéjét biztosító hármass szövetség erős megállása érdekében saját hadi létszámunka fokozását az maga után vonja és csak saját létünk, jövőnk érdekében lévőnek ismerjük fel, hogy foglalkozunk e jelenséggel, mely előzményül bár szövetségestársunk birodalmában érvényesül, de mert mint elutasíthatlan és mindent uráló kérdés, keresztülvitelének az összes állam és magánéletet alárendeli, amely mellett eltörpül, megsemmisül minden egyéb feladat, mi az állam kultúrája, fejlődése előmozdítására szolgálja, és mert a militarizmus e fennállhatásával, terjeszkedésével egybe van

ház előtt elhaladva, nagy jegenyék sora közt vissz a szávaparti ut Topesider felé, ahol a szerb király délutánját tölti.

Erdős, nedves völgy ez; buja, sötét növényzettel. Van egy királyi kéjlak, egy kaszárnya s egy börtönépület. Katonák execirozásán és bilincsek csörgésén kívül nincs egyéb zaj e csöndes völgyben, mely — szerb fogalmak szerint — valóságos tündérgyök, nagysádnak azonban nem fog valami különösen tetszeni.

Mire visszatérünk, ép ideje, hogy színházba menjünk. A helyárok olesók s nagyság látni fogja a szerb közönséget, mely egy kissé közönséges.

Tábornokok és vezérkari tisztok piros egyenruhái, rikító színű női derekak elég élénk képzik a nézőtér képét. A színészek várakozáson fülül jól játszanak s az egész mulatság nagyon olesó, mert a mi győri színházunk helyárai mesések a szerb királyi színházéihoz képest.

Színház után vacsora s vacsora után séta éjfélig, míg hajónk, melyen a Vaskapuhoz menendők vagyunk, meg nem érkezik.

Belgrád éjjel nagyon csendes, csak a szávaparti korcsmákból hallik a guzlicza mélabús zenéje. Érdekes, hogy egész Belgrádban nem találni zárt kaput. Éjjelre is tárva hagynak mindent, mert tolvajok nincsenek.

(Folyt. köv.)

Timoleon.

forrva saját népünk közléte is annyira, hogy annak sorsa összeolvastja a külügyi és belügyi politikának egész világát, — e felett gondolkodnunk épen nem felesleges.

És ha látjuk azt, hogy a jelen pénzügyi év lejártáig a trónbeszéd a többszükségletét a közös járulékokból fedezhetőnek véli ugyan, de mégis a hadi szervezet újjáalakítására újabb adókievetésnek javaslatba hozását is felemlíti. A Kreuz Zeitungnak azon hangsúlyozása, hogy a nemzet katonai erejének fenntartása követeli mindezeket a béke további biztosítása végett, s igen jogosultá teszi ama kérdést, vajon ez áldozatok sulya örökös marad-e, vagy mi várható a nem reménylett harcz esetén?!

Allaméletünk fejlődésének jelen alakulására, midőn a béke fenntartására az áldozatok mérhetlenségét követeli, a legkomolyabb aggodalommal tekinthetünk, és bizonyára inkább feladata lenne kormányunknak jelen helyzetünkben közgazdasági kérdéseink egészséges megoldásával, fejlesztésével a népnek keresetforrásokat nyújtani, biztosítani, mint a legsajgóbb fájdalmakat okozó vallási kérdések felvetésével, szításával s kézentartásával a köznyugalmat a végeleseredésig háborítani.

Irodalmi értesítő.

A „Magyar Szemle” című szépirodalmi, kritikai és művészeti hetilapra a legtisztább meggyőződéssel hívjuk fel a t. olvasóközönség figyelmét nem csak azért, mert előfizetési ára csak 6 forint; hanem azért is, mert magas irodalmi színvonalra, amelyet kiváló munkatársai, a legjelesebb írók, biztosítanak, és bő terjedelmű mellett oly szellemben és irányban van szerkesztve, amely bárkit is megnyugtathat az iránt, hogy csak a szépek, jók és igaznak elveit meríti belőle. Főszerkesztője Kacsvinszky Lajos, felelős szerkesztője Kaposi József. Kiadóhivatala: Budapest VI. Uj-utca 14.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Az új jászói prépost.** A hivatalos lap közli az új jászói prépost kinevezését: „Vallás és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére Benedek Ferenc premontrei kanonok-rendi áldozárt és kassai konviktusi kormányzót a keresztelők sz. Jánosról nevezett jászóvári és ezzel egybekapcsolott sz. keresztelők címzett leleszi, végre a Sz. István első vértanúról nevezett nagyváradi-elsőfoki egyesült valóságos prépostságok prépostjává és főpapjává kinevezem. Bécs, 1893. június 20. Ferenc József s. k. Gróf Csáky Albin s. k. — Az új prépost bevédikálását és beiktatását Bubics Zsigmond kassai püspök végezte. Jászóvár új prépostját Kassa városa díszpolgárává készűl választani.

— **Személyi hír az egyházmegyéből.** A nagyméltóságú püspök ur Mihályiba (Sopronm.) plébánosnak kinevezte Szalay György szanyi káplánt; Szanyba kápláni minőségben Horváth Antal bágyogi káplán helyezettett át, akinek helyét Domonkos István, eddig mihályi adminisztrator foglalja el. — Az újmisések közül Gerebenics Sándor a kisebb papnevelő intézet prefektusává, Perusich Jakab kőhalmi, Perneczky Kálmán feketevárosi, Borossay Lajos loósi, Mariska Ferenc pedig sopron-Sz.-mártoni káplánná nevezett ki.

— **Báró Hornig Károly** veszprémi püspök ur székvárosában az apácák vezetése alatt virágzó iskola mellé állítandó kisedővő intézetre 40000 forintot adományozott.

— **Bubics Zsigmond** kassai püspök a nemzeti muzeumnak egy értékes karneol és obszidián tömböt ajándékozott.

— **A budai Mátyás-templom felszentelése.** Augusztus 15-ikén lesz a Mátyás-templomnak, Budavár e remek templomának felszentelése. A

szertartást Cselka Nándor, pesti vikárius, a felszentelés után az ünnepélyes sz. misét Vaszary Kolos bíboros hercegprimás végzi. Ez alkalommal jelenik meg dr. Nemes Antal budavári káplánnak illusztrált disz munkája, amely a Mátyás-templom történetét tárgyalja eredeti kútfők nyomán.

— **Főuri alapítvány.** Majláth György gróf, Esztergom vármegyének volt főispánja 15,000 frtot tett alapítványul a Ludovika akademiánál, hogy annak kamataiból ott katonai képzetésben részesüljön egy ifju azoknak a városi és megyei tisztviselőknél gyermekei közül, akik az ő főispánsága alatt közhivatalt viseltek. Követésre méltó magnási cselekedet.

— **Szent Péter és Pál ünnepe Rómában.** Népes zárandoklat és áhitatos tisztelet tárgya volt a vatikáni bazilikában az apostoli fejedelmek sirja, amelyet most elárasztottak koszorúkkal és virágokkal. A római katolikus érdekeket előmozdító társaság a régi szokáshoz híven a római nép nevében ezüst kelyhet tett az apostoli fejedelmek sírjára.

— **A legfiatalabb főherceg.** Mária Terézia főherceggasszony, Károly István főherceg felesége, folyó hó 4-én reggel Pólában fiugyermeket szűlt.

— **Batthyányi Lajos gróf** fiúmei kormányzót, Győr vármegye volt főispánját ő felsége valóságos belső titkos tanácsosnak nevezte ki.

— **Gróf Teleky Samu,** az Európászerte ismert utazó, a napokban tért vissza india utjából a fővárosba. Jelenlegi útja csak kisebb próbaut volt a helyszínen tanulmányozni annak módját, miképen lehetne Borneo szigetének eddig teljesen nem ismert s az emberfejtje vadászó daják néptörzs által lakott belsejébe hatolni. Mivel kísérletének nagy része malária lázba esett, két heti utazás után visszafordult; de e rövid expedíciójában is nevezetes etnografiai gyűjteményre tett szert, amelyet a nemzeti muzeumnak ajándékozott. Szándékát, hogy Borneo szigetét a tudományos világgal egészen megismertethesse, a következő évben szeretné végrehajtani.

— **A bécsi egyetem kegyelete.** A bécsi egyetem oszlopecarnokában nemrég leplezték le az egyetem volt rektorainak s híres tanítványainak emléktábláját. A leplezés minket magyarokat szintén érdekel, a mennyiben az emléktáblán több magyar névvel is találkozunk. Így a teológiai emléktábla Csáky Imre gróf kalocsai érsek, Fessler Ignác, Fogarassy Mihály, Bonnaz Sándor, Simor János, Haynald Lajos és Roskoványi Ágost nevét örökíti meg. A bölcészeti kar híres tanítványai, közt a magyarság köréből Kollár Árpádnak, Born Ignácznak, Endlicher Istvánnak, Lenau Miklósnak s Grailich Józsefnek jutott hely. Az orvosi tudományok művelői közt a magyar Rosas (Rózsás) Antal s Semmelweis nevét jegyezte föl az egyetem kegyelete. A rektorok névsorát tartalmazó emléktáblán szintén olvasható néhány magyarnak a neve, mint Wittich János (1411.), brassói Péteré (Petrus de Corona, 1473.) Michael de Promarthon-é (1506.—1508.) Saltzer Ambrusé (1523.), Ötvös (Aurifaber) Jánosé (1535. és 1539.) s Stuff Lászlóé (1566.) A későbbi korban már — leszámítva a még most is élő Ricker Anzelm pozsonyi születésű benzés-tanárt — alig akadni magyar származásu rektorra.

— **A budavári merénylet a királyi táblán.** A királyi tábla szüneti büntető tanácsa Czorda Bódog elnöklete alatt három órai tanácskozás után a törvénysszék vádhatározatát megváltoztatta és Csólics Mihályt a Vaszary Kolos hercegprimással szemben megkísérlett gyilkosság büntette és a Kohl Medard ellen czélzott szándékos emberölés büntetének kísérlete miatt helyezte vád alá ugy, amint azt a királyi ügyész kezdetben indítványozta.

Nyomatott Nitsmann József könyvnyomdájában, Győr. 1893.

A megváltoztató határozat főoka az, hogy az első-bíróság által helytelenül felfogott tényállás szerint Csólics a kést nem akkor bontotta ki a papírosból, mikor a bátor titkár a földre teperte, mert Kohl titkár csak a meztelen kés villogtatására rontott neki s Csólics maga is beismerte, hogy a primás meggyilkolásának szándékával hatolt a rezidenciába.

— **Fiumeiak Budapesten.** A Debreczenben háromnapot töltött olasz-magyarok meglátogatták Budapestet is, ahol Kammermayer polgármester a főváros nevében meleg szavakkal üdvözölte a vendégeket. A margitszigeti lakomán Ciotta fiumei polgármester hazafias tószájában azt mondá, hogy mikor a fiumei Magyarországra jönnek, nem idegenbe mennek, hanem hazájokat látogatják és a fiumei büszkék arra, hogy Magyarország polgárai lehetnek.

— **A tanárok gyűlése Szegeden.** A középiskolai tanáregyesület ez évi kongresszusának legnevezetesebb, s bizonyára a tanárvilág legnagyobb részének igen jól eső vívmánya az, hogy elnöke, az aposztata Berecz Antal, leköszönt állásáról. A tanáregyesület a lemondást egyszerűen tudomásul vette.

— **Agyonvert tanár** címmel adtuk lapunk mult számában a Pesti Napló után azt a hírt, hogy a félegyházi diákok Czegléd tanárakat boszúból félholtra verték. Sietünk e hírtünk t. olvasóink előtt ugyancsak a Pesti Napló után visszavonni annak megjegyzésével, hogy Czegléd tanárnak soha sem volt összeütközése tanítványaival s így a hír beküldője vagy csunya tréfát akart üzni, vagy a sajtót akarta alattomos boszújának eszközeül felhasználni.

— **Bányarobbanás.** A thornhilli szénbányában Dernesburg mellett július 4-ikén robbanás volt, amely 130 bányász eltemetett. Eddig négy halottat ástak ki a föld alól s mivel a tárnák lángokban állanak, attól tartanak, hogy valamennyi munkás odaveszett.

— **Páris.** Az utcái zavargások, melyeket az erkölcsnemesítő egyesület elnöke ellen intézett tüntetés idézett elő, naponta ismétlődnek ugy, hogy a rendőrség, mikor a több ezerből álló tüntetők Lozé rendőrfőnök lakását ostromolták, fegyverét volt kénytelen használni, miközben többen megsebesültek. A szétugrasztott zavargók betörték az igazságügyi palota ablakait, lerombolták a kioszkokat, ledöntötték a gázlámpákat. A zavargó diákokhoz csatlakozott esőcselék vérszemét kapva, még gyújtogatni is kezdett. A katonaságnak csak nehezen sikerült a rendet helyreállítani. Hír szerint négyszáz tüntető és százhatvan rendőr sebesült meg. A folyton készenlében álló katonaság arra mutat, hogy a zavargások ismétlődni fognak.

— **Diákrendetlenség Graczbán.** Ugylátszik, a gráci tanulók megirigyelték garázdálkodó párisi kollégáik olesó dicsőségét. Ők is tüntetést rögtönöztek Heyne rektor ellen; zavargásuk rendőri beavatkozást vett igénybe.

— **Szocialisták garázdálkodása.** A lillei szocialisták megtámadtak egy 10,000 ezer főből álló zárandok csapatot, amely Fonpaif püspök vezetése alatt iparkodott a bucsujáró hely felé. A zárandokokra közáporral támadtak, többet megsebesítettek, maga a püspök is sulyos sérülést szenvedett fején. A bucsujáróktól elragadott szent képeket és emléktárgyakat szétépték. A zavargásnak a közbelépő csendőrség vetett véget, miközben 80 szocialistát letartóztattak.

— **A kolera.** A Reuter-ügynökség jelentése szerint július 4-ikén Mekkában 260 ember halt meg kolerában.

Lapvezér:

HAHNEKAMP GYÖRGY.

Szerkesztő:

SANKOVICS BERTALAN.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

KRISZTINKOVICH EDE.